

5. Губіна С. І. Особливості формування в учнів здорового способу життя. *Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту: матеріали XI Міжнародної наукової конференції пам'яті Анатолія Миколайовича Лапутіна (18-19 жовтня 2018 року, м. Чернігів)*; відп. ред. С. В. Гаркуша. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2018. С. 93-95.
6. Красовський К. С. Тютюн та здоров'я. К : Слово, 2014. 46 с.
7. Слепченко Н. С. Розповсюдженість тютюнопаління серед підлітків, та вивчення мотиваційних факторів, що призводять до нього. Мат. наук.-практ. конф. «Організація токсикологічної допомоги в Україні». Київ, 2018. С. 154.
8. Формування здорового способу життя молоді : проблеми і перспективи / О. Яременко, О. Балакірева, О. Вакуленко. К. : ВЦ Просвіта, 2020. 207 с.
9. Яременко О. О. Тютюн, алкоголь, наркотики в молодіжному середовищі: вживання, залежність, ефективна профілактика. Київ : Слово, 2015. 193 с.
10. Hubina S. Teaching activities self-regulation by means of art therapy. *Science and Education*, 2017, № 11, P.114-119. <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2017-11-doc/2017-11-st15>
11. Oliinyk T., Mishchenko O., Ievliev O., Saveliev D., Hubina S. Inclusive education in Ukraine: conditions of implementation and challenges. *Cadernos de Educação, Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16. No. se2. P. 50-62. URL: <https://www.brajets.com/index.php/brajets/article/view/1286>

Ігор Полянський,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр» ФПППО

Науковий керівник – проф. Фрицюк В.А.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Сучасний етап розвитку української освіти позначений інтенсивними суспільними трансформаціями, цифровізацією освітнього простору,

посиленням євроінтеграційних процесів та викликами повоєнного відновлення. За таких умов до майбутнього вчителя висуваються нові вимоги: здатність гнучко реагувати на зміни, швидко опановувати інноваційні технології навчання, ефективно діяти в різних освітніх контекстах. Це зумовлює актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів до професійної мобільності як однієї з ключових якостей педагога нової генерації [1; 2].

У наукових дослідженнях професійну мобільність майбутніх учителів визначають як інтегровану, динамічну якість особистості, що проявляється у готовності до якісних змін, здатності швидко набувати й узагальнювати нові професійні компетентності, приймати рішення в нестандартних ситуаціях, адаптуватися до змінних умов освітнього середовища [1, с. 165; 3, с. 197]. Мобільність у педагогічній сфері трактується як особлива характеристика, яка формується впродовж навчання та виховання й суттєво впливає на професіоналізм майбутнього фахівця [2, с. 162; 4, с. 40]. Дослідники наголошують, що професійна мобільність майбутніх педагогів нерозривно пов'язана з їхньою готовністю до професійного саморозвитку, здатністю до самокорекції та рефлексії власної діяльності [2; 4; 6].

Підготовка майбутніх учителів до професійної мобільності має розглядатися як цілеспрямований процес, інтегрований у зміст, форми й методи фахової підготовки. Важливим завданням є оновлення змісту освіти з орієнтацією на компетентнісний підхід, модульність та міждисциплінарність. Підкреслюється доцільність включення до освітніх програм змістових блоків, спрямованих на формування готовності до змін, уміння діяти в ситуації невизначеності, опанування інноваційних педагогічних технологій [5, с. 3]. До навчальних планів варто включати дисципліни, що розкривають проблематику професійної та академічної мобільності, управління індивідуальною освітньою траєкторією, планування професійної кар'єри вчителя.

Не менш важливим чинником формування професійної мобільності є організація освітнього середовища закладу вищої освіти. Науковці наголошують, що продуктивному розвитку мобільності сприяє таке навчальне

середовище, у межах якого забезпечуються можливості для варіативності та вибору, створюються умови для активної позиції студента, підтримується його самостійність і відповідальність [6, с. 165]. Йдеться про розширення практик академічної мобільності, участь студентів у короткострокових програмах обміну, тренінгах, наукових заходах, професійних спільнотах, що дає змогу засвоювати різні моделі педагогічної діяльності та освітнього менеджменту [4, с. 42]. Важливим є також залучення майбутніх учителів до розроблення та реалізації соціально-освітніх і волонтерських проєктів, які формують гнучкість, комунікативну відкритість, здатність діяти в умовах змін.

Ключовою ланкою у формуванні професійної мобільності виступає педагогічна практика. Зміст і організація практики повинні забезпечувати поетапний перехід від спостереження за діяльністю вчителя до самостійного планування й реалізації навчально-виховного процесу [8, с. 16]. Ефективним є моделювання ситуацій, які вимагають від майбутнього фахівця гнучкого застосування різних методів і форм навчання, прийняття рішень у складних умовах, взаємодії з учнями, батьками, колегами. Такий підхід сприяє розвитку здатності до швидкої адаптації, опанування різних професійних ролей – від організатора навчальної діяльності до тьютора, фасилітатора групової роботи, модератора освітніх онлайн-платформ.

Важливою складовою професійної мобільності сучасного вчителя є цифрова компетентність. В умовах розширення змішаного та дистанційного навчання, використання електронних освітніх ресурсів здатність педагога працювати з цифровими технологіями, добирати й адаптувати електронні засоби навчання, організовувати взаємодію в онлайн-середовищі є необхідною передумовою його конкурентоздатності та мобільності [4, с. 44]. Під час фахової підготовки доцільно систематично залучати майбутніх учителів до використання платформ дистанційного навчання, сервісів для спільної роботи, цифрових інструментів оцінювання, що сприятиме формуванню готовності функціонувати в різних інформаційно-комунікаційних середовищах.

Окремої уваги потребує психолого-педагогічний вимір професійної мобільності. Наголошується, що мобільність майбутніх учителів безпосередньо пов'язана з їхньою внутрішньою готовністю до професійного саморозвитку, здатністю до саморегуляції, стресостійкістю, толерантністю до невизначеності [6, с. 165]. Підготовка до професійної мобільності має включати формування адекватної професійної «Я-концепції», розвитку навичок рефлексії, критичного мислення, конструктивної комунікації. У цьому контексті важливими є тренінги з розвитку емоційного інтелекту, курси з педагогічної психології, рефлексивні семінари, під час яких майбутні вчителі осмислюють власний досвід, вчаться приймати відповідальні рішення й оцінювати їхні наслідки.

У сучасних умовах перспективним напрямом є запровадження індивідуальних освітніх траєкторій майбутніх учителів. Організація навчання, що ґрунтується на принципах модульності, варіативності, уможливорює вибір дисциплін і форм діяльності, які відповідають професійним планам і інтересам студента, сприяє активізації його самостійності та відповідальності за власний розвиток [3, с. 197]. Досвід показує, що можливість отримувати тьюторський супровід позитивно впливає на становлення професійної мобільності майбутніх педагогів як чинника їхньої готовності до виконання різноманітних професійних функцій у динамічному освітньому середовищі [2, с. 160].

Отже, підготовка майбутніх учителів до професійної мобільності є комплексним процесом, який передбачає оновлення змісту професійної освіти, створення відкритого та варіативного освітнього середовища, удосконалення системи педагогічної практики, розвиток цифрової компетентності та психолого-педагогічної готовності до змін. Професійна мобільність майбутнього вчителя постає як інтегральна якість, що забезпечує його здатність ефективно діяти в умовах реформування освіти, швидкої зміни технологій і соціальних викликів та є важливим чинником становлення фахівців нової генерації [7, с. 569].

Список використаних джерел

1. Каплінський В. В. Професійне становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки: теорія і практика: монографія. Вінниця: «Твори», 2018. 492 с. DOI: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.16.2019.ped-2>
2. Кулінченко О. С. Сутність професійної мобільності як міждисциплінарного поняття. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2017. Вип. 2(3). С. 159-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_2%283%29__30
3. Пілецька Л. С. Професійна мобільність особистості: психологічний аспект аналізу. Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Сєверодонецьк, 2013. № 3. С. 197–202. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipp_2013_3_35
4. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя: вектори наукових досліджень. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2016. № 25. С. 40–45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2016_25_9
5. Професійна мобільність майбутніх педагогів як чинник становлення фахівців нової генерації. Збірник наукових праць. 2024. С. 2-5.
6. Пуляєва В. Професійна мобільність майбутніх учителів: сутність поняття. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2023. №8–9(134). С. 164-174.
7. Сушенцева Л. Л., Сушенцев О. О. Вплив професійної мобільності на конкурентоздатність фахівця на сучасному ринку праці. Молодий вчений. № 4 (31). Квітень, 2016. С. 568–572.
8. Тимченко О. В. Професійна мобільність – один із критеріїв якісної підготовки майбутніх педагогів. Народна освіта. 2019. № 3 (39). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5935